

BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH KOMPETENTLIGINI TAKOMILLASHTIRISHDA DOLZARB PEDAGOGIK MUAMMOLARI

Atamatov Bahtiyor Axmadjonovich

*Farg'ona "Temurbeklar maktabi" harbiy akademik litseyining matematika fani
o'qituvchisi*

"KORRUPSIYA ADOLAT VA HALOLLIKNING UMUME'TIROF ETILGAN ME'YORLARINI BUZADIGAN HODISA" ARISTOTEL

Anotatsiya: *Ushbu maqolada korrupsiya tushunchasining mazmuni va mohiyati, bo'lajak o'qituvchilarda korrupsiyaga qarshi kurash kompetentligini takomillashtirish bo'yicha nimalar to'siq bo'lmoqda va dolzarb pedagogik muammolar haqida so'z yuritilgan.*

Kalit so'zlar: *korrupsiya, bo'lajak o'qituvchilar, OTM sifati, korrupsiyaga qarshi kurash kompetentligi, dolzarb pedagogik muammolar.*

Annotation: *This article talks about the meaning and essence of the concept of corruption, what are the obstacles to improving the competence of future teachers in the fight against corruption, and current pedagogical problems.*

Key words: *corruption, future teachers, quality of higher education institutions, competence in the fight against corruption, current pedagogical problems.*

KIRISH

Dunyo hamjamiyatida bugungi kunda korrupsiya muammosiga jahonning deyarli har bir mamlakatida duch kelish mumkin. Korrupsiya so'nggi yillarda xalqaro miqyosda transmilliy jinoyat sifatida mutaxassislar tomonidan keng muhokama qilinayotgan mavzulardan biridir. Ta'kidlash lozimki, korrupsiya keltiradigan zarar barcha davlatlar uchun teng sanalib, mazkur illat davlatning turli sohalariga, xususan, bo'lajak o'qituvchilarda korrupsiyaga qarshi kurash kompetentligini takomillashtirish dolzarb pedagogik muammo sifatida

Korrupsiyaga qarshi kurashishning ustuvor huquqiy asoslari qator xalqaro huquqiy normalarda o'z ifodasini topgan bo'lib, ularga quyidagilarni kiritish mumkin:

- 2003- yil 31- oktabrda qabul qilingan BMT ning Korrupsiyaga qarshi Konvensiyasi;
- 2000- yil 15- noyabrda qabul qilingan BMT ning Transmilliy uyushgan jinoyatchilikka qarshi Konvensiyasi;
- 1999- yil 27- yanvardagi Yevropa Kengashining "Korrupsiya uchun jinoiy javobgarlik to'g'risida" gi Konvensiyasi;
- 1999- yil 4- noyabrdagi "Korrupsiyaga uchun fuqarolik huquqiy javobgarlik to'g'risida" gi Konvensiyalari va boshqalar :

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 3-yanvar, [1]. O'RQ-419-son "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida" va 2020- yil 29- iyundagi PF-6013-sonli "O'zbekiston Respublikasida Korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi [3]. Farmoni qabul qilinib, mazkur Farmon asosida korrupsiyaning oldini olish va unga qarshi kurashish sohasidagi davlat siyosatini, shuningdek, korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarning tizimli sabab va shart-sharoitlarini bartaraf etish hamda korrupsiyaga qarshi kurashish choralarining samaradorligini oshirishga qaratilgan davlat va boshqa dasturlarni shakllantirish va amalga oshirish maqsadida Korrupsiyaga qarshi kurash Agentligi tashkil etildi.

Davlatimizning korrupsiyaga qarshi qonunchiligida komplayens nazorat tizimi amaliyotining kirib kelishi O'zbekiston Respublikasi 2019- yil 27-maydagi "O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi [2]. PF-5729-sonli Farmonida ushbu sohada belgilangan asosiy vazifalardan biri etib, ustav jamg'armasida davlat ulushi bo'lgan korxonalar va tashkilotlarda qarshi kurashish choralari kuchaytirish maqsadida korrupsiyaga qarshi kurashish komplayens nazorat tizimini joriy etish va uning samaradorligini tizimli monitoringini amalga oshirish vazifasi belgilandi. Ushbu normativ hujjatlar ilk bor komplayens nazorat tizimini milliy darajada joriy etish masalasi ko'tariladi. Farmoniga asosida O'zbekistondagi barcha oliy ta'lim muassalarida korrupsiyaga qarshi kurashish "Komplayens nazorat" tizimini boshqarish bo'limi joriy qilingan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022- yil 11- maydagi PQ-240-son qaroridavlat boshqaruvi sohasida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni bartaraf etish mexanizmlarini takomillashtirish va ushbu sohada jamoatchilik ishtirokini kengaytirish chora-tadbirlari. [4].

Korrupsiyaga qarshi kurashishning asosiy prinsiplari.

Korrupsiyaga qarshi kurashishning asosiy prinsiplari quyidagilardan iborat:

- qonuniylik;
- fuqarolar huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarining ustuvorligi;
- ochiqlik va shaffoflik;
- tizimlilik;
- davlat va fuqarolik jamiyatining hamkorligi;
- korrupsiyaning oldini olishga doir chora-tadbirlar ustuvorligi;
- javobgarlikning muqarrarligi.

Yoshlarda korrupsiyaga qarshi kurashish faol dunyoqarash va mustahkam fuqarolik nuqtayi nazarini shakllantiradigan chora-tadbirlarni amalga oshirish, shu jumladan:

korrupsiyaga qarshi kurashish mavzusida ijtimoiy tadbirlarga yoshlarni keng jalb qilish (klublar, to'garaklar, forum va boshqalar);

oliy o'quv yurtlari va yoshlarning boshqa vakillari hisobidan ko'ngillilar guruhlarini shakllantirish;

yoshlar o'rtasida korrupsiyaga qarshi kurashish mavzusida respublika olimpiadalari, tanlovlar va musobaqalar o'tkazish.

Korrupsiyaga qarshi kurashni shakllantirish dasturlari yo'qligi sababli bo'lajak o'qituvchilarda vakolat, yo'qligi haqida gapirish mumkin. Masalan, Kazan oliy ta'lim qoshlarida o'quvchilar ichlaridan korrupsiyaga qarshi kurash komissiya tuzilgan.

Bo'lajak o'qituvchilarda korrupsiya muammosi va unga qarshi kurashish zarurligi bilan tanishtirish qiyin, agar ular tarbiyalayotgan bevosita muhitning o'zi buzuvchi bo'lsa. Ta'lim insonning asosiy huquqi va shaxsiy, ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishning harakatlantiruvchi omilidir. Oliy ta'limdagi korrupsiya turli shakllarda bo'lishi va tizimning barcha sohalariga kirib borishi mumkin.

Yuqoridagi tahlillar, bo'lajak o'qituvchilarda korrupsiyaga qarshi kurashish hamda mazkur turdagi jinoyatlarning oldini olish borasida mamlakatimizda quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish lozimligini ko'rsatmoqda:

Birinchidan, O'zbekistondagi oliy ta'lim muassasalariga bo'lajak o'qituvchilarda korrupsiyaga qarshi kurash kompetentligini takomillashtirishning ilmiy-nazariy asoslari va masalalar shakllantirish uchun korrupsiyaga qarshi kurash darslari Davlat ta'lim standartari talablari va o'quv rejasi va dasturlariga kiritish lozim.

Ikkinchidan, xalqaro va ilg'or xorijiy davlatlarning oliy ta'lim sohalaridagi tajribasini chuqur o'rgangan holda korrupsiya tushunchasi O'zbekistondagi oliy ta'lim muassasalari jarayoniga fan sifatida tatbiq qilinishi kerak.

Uchinchidan oliy o'quv yurtlari qoshida nodavlat notijorat tashkilotlardan korrupsiyaga qarshi kurash komissiyasi tashkil qilinib amaliyotga joriy qilish kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 3-yanvar, O'RQ-419-son Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida <https://lex.uz/docs/-3088008>

2. O'zbekiston Respublikasi 2019 yil 27 maydagi "O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi PF-5729-sonli Farmoni <https://lex.uz/docs/-4355387>

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020- yil 29- iyundagi PF-6013-sonli "O'zbekiston Respublikasida Korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi **farmoni** <https://lex.uz/docs/-4875784>

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022- yil 11- maydagi PQ-240-son qarori <https://lex.uz/docs/-6000285>